

Förbrukning av handelsgödselmedel 1999/00

Inledning

Uppgifter avseende förbrukningen av handelsgödselmedel sammanställs årligen vid Statens jordbruksverk, liksom beräkningar av jordbrukets och trädgårdsnäringens kostnader för handelsgödsel. Förbrukningen av ton vara och dess växtnäringssinnehåll har erhållits via enkät till de företag som registrerats som avgiftsskyldiga hos skattemyndigheten.

Tabeller och diagram;

Diagram 1	Förbrukning av handelsgödsel, uttryckt i kvantitet vara
Diagram 2	Förbrukning av handelsgödsel, uttryckt i kvantitet växtnäringssämne
Diagram 3	Jordbrukets beräknade kostnader för handelsgödsel
Tabell 1	Förbrukning av handelsgödselmedel med fördelning på viktigare sorter, uttryckt i kvantitet vara, ton
Tabell 2	Förbrukning av handelsgödsel, uttryckt i kvantitet renväxtnäring, mkg
Tabell 3	Jordbrukets och trädgårdsnäringens beräknade kostnader för handelsgödsel, mkr
Tabell 4	Prisutvecklingen på handelsgödselmedel

Resultat

Under 1999/00, dvs. 1 juli 1999 - 30 juni 2000, förbrukades 954 miljoner kg handelsgödsel, en ökning med 8 procent jämfört med föregående år. Förbrukningen av kväve och kalium ökade med 6 resp 4 %, medan förbrukningen av fosfor minskade med 1 %. Jordbrukets och trädgårdsnäringens kostnader för handelsgödsel uppgick till 1 720 miljoner kr, en ökning med 1 procent jämfört med föregående år.

Ett delmål i det miljöpolitiska beslut som lades fast 1988 var att förbrukningen av kväve i handelsgödsel skulle minska med 20 procent till år 2000 i förhållande till vad som gällde 1986. Årets förbrukningssiffror är 17 % lägre än 1986 och målet uppnåddes därmed inte fullt ut. Något nytt mål har inte formulerats beträffande användningen av kväve i handelsgödsel.

Förändringen av kväveförbrukningen mellan de två senaste åren beror främst på att arealen höstsådda grödor, som har större kvävebehov än vårsådda grödor, var betydligt större år 2000 än året innan. En annan bidragande orsak bedöms vara det låga priset på kvävegödselmedel under gödselåret 1999/00. Trots att spannmålspriserna sjunkit har de senare årens låga pris på kvävegödselmedel medfört att kvävegivorna under senare år hållits uppe för att uppnå önskad proteinhalt i brödsäd.

Priserna på handelsgödselkväve har under våren 2000 höjts, vilket resulterat i en rekommenderad sänkning av kvävegivorna till flertalet grödor inför 2001, dock inte höstvetete. Sammantaget kan antas att kväveanvändningen kommer att minska något under 2001.

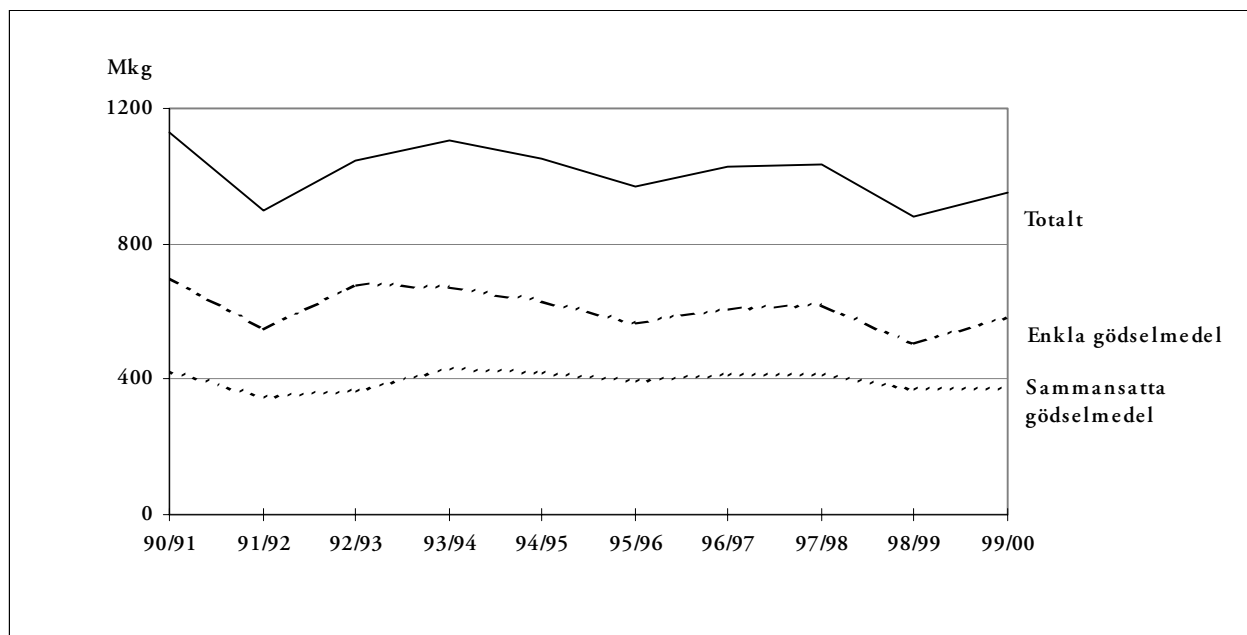
Tillförseln av tungmetallen kadmium har stadigt minskat och uppgick under senaste växtodlingsåret till 176 kg, vilket är endast en tredjedel av tillförseln under mitten av 1990-talet. Huvudorsaken är att kadmiumhalten i fosforgödselmedel minskat.

Kvantitet vara

Förbrukningen av handelsgödsel under 1999/00 uttryckt i kvantitet vara uppgick till 954 mkg, vilket framgår av diagram 1 samt tabell 1. Totalt ökade förbrukningen med 8 procent eller med ca 72 mkg jämfört med föregående års förbrukning.

Av den totala förbrukningen bestod 61 procent av enkla kväve-, fosfor-, kalium- och svavelgödselmedel (N, P, K resp S) och 39 procent av sammansatta gödselmedel av typ NP, NK, PK och NPK. Förbrukningen av enkla gödselmedel har beräknats till 583 mkg, en ökning med 14 procent. Sammansatta gödselmedel var i stort sett oförändrad och förbrukningen uppgick till 371 mkg.

Diagram 1. Förbrukning av handelsgödsel uttryckt i kvantitet vara

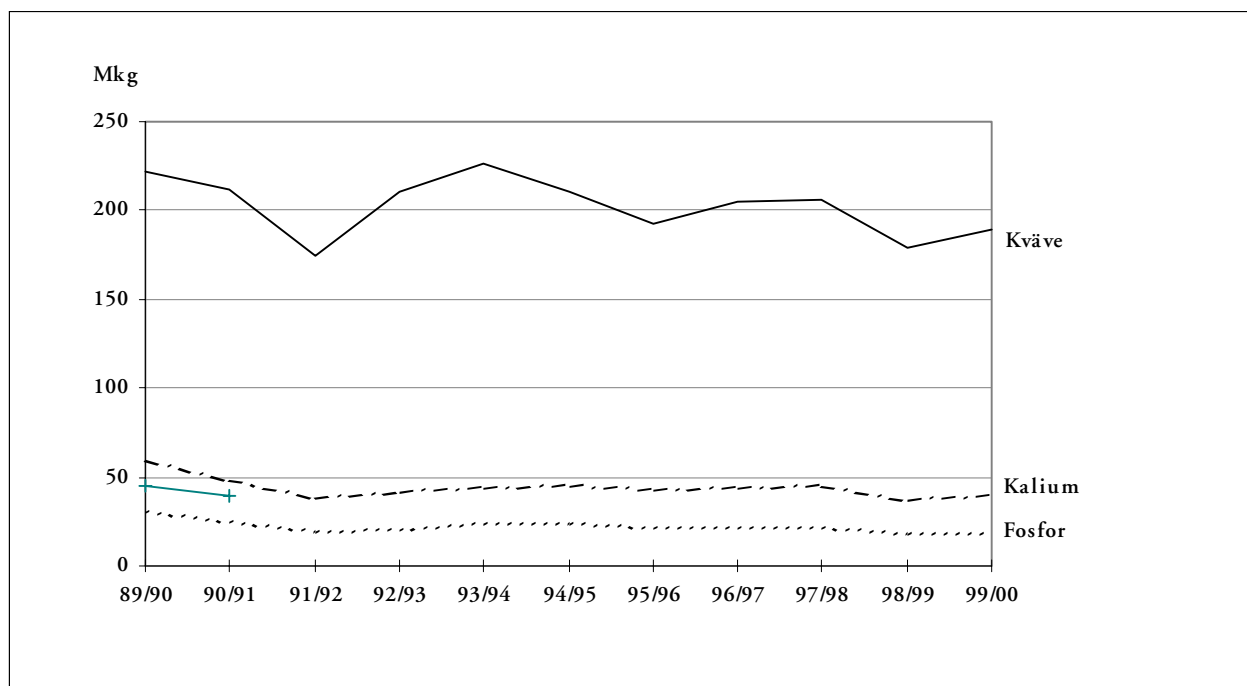

Kvantitet växtnäring

Förbrukningen av handelsgödselmedel uttryckt i kvantitet växtnäringsämne uppgick, som framgår av diagram 2 och tabell 2, år 1999/00 till 189 mkg kväve (N), 18 mkg fosfor (P), 39 mkg kalium (K) och 22 mkg svavel (S). I produkterna som innehåller fosfor ingick sammanlagt 174 kg kadmium.

Jämfört med 1999/00 ökade förbrukningen av kväve omräknad till ren växtnäring med 10,2 mkg. Detta motsvarar en ökning med 6 procent. Förbrukningen av fosfor var i stort sett oförändrad och förbrukningen av kalium ökade med 4 procent, eller 1,5 mkg. Förbrukningen av svavel ökade med 1,6 mkg eller 8 procent.

Diagram 2. Förbrukning av handelsgödsel uttryckt i kvantitet växtnäringsämne

Prisutvecklingen

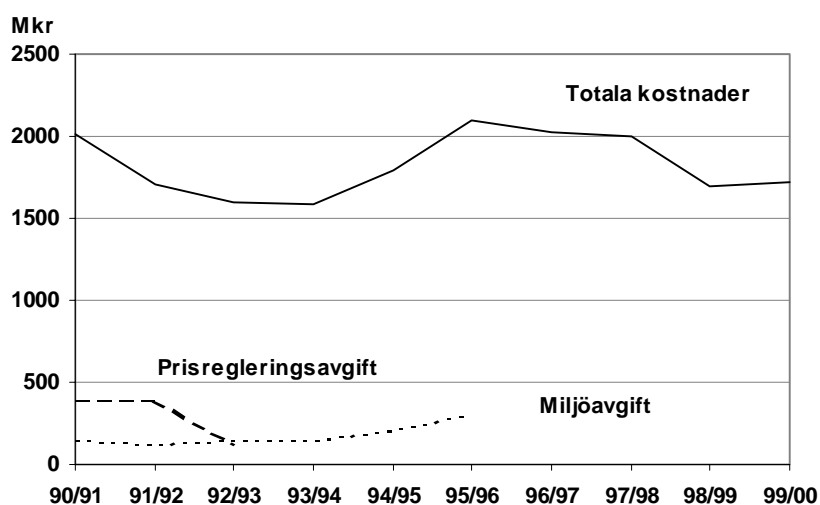
I jordbrukets produktionsmedelsprisindex, PM-index, som beräknas av Jordbruksverket, ingår en delindexserie för handelsgödsel som återspeglar prisutvecklingen. Från och med januari 1995 ingår även jordförbättringsmedel i denna delindexserie. Detta påverkar dock indexserien endast marginellt. Som framgår av tabell 4 minskade enligt denna indexserie priserna under 1999/00 med 6 procent jämfört med året innan.

Jordbrukets och trädgårdsnäringens kostnader

För 1999/00 beräknas jordbrukets och trädgårdsnäringens kostnader för handelsgödsel till 1 720 mkr (diagram 3), vilket innebar en ökning med 20 mkr. Detta motsvarar en ökning med 1 procent (se tabell 3).

För att beräkna jordbrukets kostnader för handelsgödsel uppskattas ett genomsnittspris för varje vara. Pris enligt återförsäljarprislista har använts med tillägg av skillnaden i genomsnitt mellan fabrikspris för säckad vara och det pris jordbrukaren får betala. Där prisuppgift saknats, har priset uppskattats från andra produkters priser.

Diagram 3. Jordbrukets beräknade kostnader för handelsgödsel

Tabell 1. Förbrukning av handelsgödselmedel med fördelning på viktigare sorter uttryckt i kvantitet vara, ton

Enkla gödselmedel	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00
Kvävegödselmedel							
Kalksalpeter, N 15,5	313 303	271 741	240 257	280 486	287 062	228 886	286 217
Chilesalpeter, N 16	1 354	1 144	1 174	1 504	1 393	1 197	952
Na-salpeter/Probeta, N 20	18 511	18 562	19 010	18 177	13 254	11 681	10 706
Ammonsulfat, N 21			2 495	1 086	1 019	1 269	591
ASN, N 26	3 252	20 007	40 147	26 410	12 550	8 958	7 083
Kalkammonsalpeter/Axan, N 26/27/28	167 150	182 486	158 613	175 558	209 463	166 077	205 869
Ammoniumnitrat N 34	146 541	104 473	86 616	90 024	78 944	76 318	55 011
Urea, N 46	3 061	1 955	1 474	1 104	889	745	655
Kvävelösning, N 25/30	7 820	11 193	5 949	4 399	2 631	3 111	3 772
Flytande ammoniak			198	230	142	178	116
Diverse sorter	2 791	3 010	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾
S:a kvävegödselmedel	663 783	614 571	555 933	598 978	607 347	498 420	570 972
Fosforgödselmedel							
Superfosfat, P 20	5 472	6 963	4 167	4 080	4 048	2 920	2 497
P 9	23						
Diverse sorter	141		¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾
S:a fosforgödselmedel	5 636	6 963	4 167	4 080	4 048	2 920	2 497
Kaliumgödselmedel							
Kaliumklorid, K 50	1 915	2 765	1 803	1 560	3 146	2 236	2 504
Kalisalt, K 45				837			
Kaliumsulfat, K 42				675	640	542	692
Kalimagnesia, K 25	1 972	4 594	687	5 045	4 649	5 058	5 426
Kalimagnesia, K 23,2	650	408	5 503				
Diverse sorter	434	554	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾
S:a kaliumgödselmedel	4 971	8 321	7 993	8 117	8 435	7 836	8 622
Svavelgödselmedel							
S 12/13				264	270	181	173
S 20/21				166	232	353	642
S:a Svavelgödselmedel				430	502	534	815
S:a enkla gödselmedel	674 390	629 855	568 093	611 605	620 332	509 710	582 906

1 Fr.o.m. 1995/96 har sorter med liten förbrukning räknats samman med en större produkt med liknande växtnäringsinnehåll.

Tabell 1. Förbrukning av handelsgödselmedel med fördelning på viktigare sorter uttryckt i kvantitet vara, ton

Sammanfattade gödselmedel	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00
NP-gödsel							
NP 27-5+S					30 287	23 248	16 055
NP 27-3		4 323	5 452	2 503			
NP 26-6	44 508	40 133	24 897	8 340			
NP 25-5+S				23 531			
NP 26-4		4 170	19 562	22 340	20 209	29 794	24 929
NP 18-20			918	872		1 218	602
NP 18-1			2 693	2 475	1 829	1 445	1 377
NP 12-23	2 127	2 561	2 905	2 087	4 348	1 312	2 228
NP 0,8-0,4, övrigt				1 511			
Diverse sorter	2 023	2 530	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾
S:a NP-gödsel	48 658	53 717	56 427	63 659	56 673	57 017	45 191
PK-gödsel							
PK 13-13	15 870	19 030	15 096	18 805	17 872	10 335	11 832
PK 11-21	25 758	30 410	28 773	25 968	24 071	16 633	16 693
PK 8-26	289						
PK 7-21, Cu	157						
PK 7-25	10 238	11 659	12 762	12 588	12 680	8 890	7 623
PK 6-15							
PK 5-25	1 663	2 124	5 896	3 083	2 662	1 870	1 590
PK 4-27	2 709	803			2 188	483	1 397
PK 4-21	1 068	1 972					
Diverse sorter	809	345	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾
S:a PK-gödsel	58 561	66 343	62 567	60 444	59 473	38 211	39 135
NK-gödsel							
NK 22-11	4 637	3 124	2 049	796			
NK 21-11							
NK 20-15	8 649	9 676	7 158	7 479	8 974	7 545	8 843
NK 20-14	237						
NK 19-16			2 044	2 137			
NK 18-12							677
NK 15-8	533	201	676	961	707	782	1 077
NK 14-39			1 066	1 020			
NK 13-38	558	568			1 026	933	1 264
Diverse sorter	635	1 121	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾
S:a NK-gödsel	15 249	14 690	12 993	12 393	10 707	9 260	11 860

¹⁾ Fr.o.m. 1995/96 har sorter med liten förbrukning räknats samman med en större produkt med liknande växtnäringssinnehåll.

Tabell 1. Förbrukning av handelsgödselmedel med fördelning på viktigare sorter uttryckt i kvantitet vara, ton

	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00
NPK-gödsel							
NPK 25-3-5							19 539
NPK 24-4-5			7 179	15 268	15 862	16 199	10 352
NPK 24-4-6	155						
NPK 22-5-9	8 884	8 635					
NPK 22-4-9	6 805	4 476	13 041	11 725	17 742	16 796	17 104
NPK 21-4-10	460						
NPK 21-4-7				25 089	34 764	41 031	27 230
NPK 21-3-10		1 465	11 940	39 000	40 559	39 266	44 062
NPK 20-4-8	121 381	101 404	98 615	70 437	68 164	57 318	62 568
NPK 20-3-6							
NPK 20-3-5	63 863	62 527	41 421	21 995	13 609	11 727	3 106
NPK 20-2-5	1 496	828	1 959	1 516	1 891	1 704	2 218
NPK 18-6-12	15 203	17 903	11 423	6 142			
NPK 18-4-10, mikro	6 584	5 742	5 877	3 691	3 800		
NPK 18-3-12	3 615	3 078	4 802	4 794	5 921	6 809	7 395
NPK 17-7-14	13 469	10 797	6 656	4 767	4 165	1 976	2 422
NPK 17-4-13				26 121	31 594	26 374	22 989
NPK 17-4-12	20 715	20 209	19 624	5 002			
NPK 17-2-5				1 656	2 007	1 950	1 429
NPK 16-5-12	1 479	1 291					
NPK 16-4-7					8 677	12 560	11 588
NPK 15-3-23					2 264		
NPK 13-6-17	4 937	3 695	4 266	904			
NPK 13-2-8, trädgårdsgödsel				1 207	1 788		
NPK 12-5-14, mikro	5 317	4 421	4 165	4 478	3 810		3 720
NPK 12-4-17, mikro			1 581	1 496	2 217	3 266	2 756
NPK 12-4-16				1 032			
NPK 11-5-18, mikro	8 932	10 548	10 399	10 563	13 097	11 925	12 950
NPK 11-5-17, mikro	3 005	2 734	2 617	2 826			
NPK 11-5-16, mikro	2 213	968	1 399	1 161			
NPK 11-2-7/11-2-8						1 874	2 042
NPK 10-5-6							5 019
NPK 8-7-16, mikro	4 705	6 257	4 662	5 331	5 410	3 989	2 223
NPK 8-6-19, mikro					1 973		
NPK 8-6-17, mikro	2 739	2 507	2 598	1 821			
NPK 8-6-16, mikro	2 573	2 689	2 744				
NPK 8-5-19				5 963	4 447	8 228	12 028
NPK 5-6-17, mikro	3 966	5 030	4 680	2 513	2 788	1 765	
NPK 6-5-6	2 094	5 328	1 823	3 615	2 272	2 871	2 124
NPK 2-1-2			3 144				
Diverse sorter	3 687	3 902	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾
S:a NPK-gödsel	308 277	286 434	266 615	280 113	288 821	267 628	274 864
S:a sammansatta gödselmedel	430 745	421 184	398 562	416 609	415 674	372 116	371 051
S:a gödselmedel totalt	1 105 135	1 051 039	966 655	1 028 214	1 036 006	881 826	953 957

1 Fr.om. 1995/96 har sorter med liten förbrukning räknats samman med en större produkt med liknande växtnäringinnehåll.

Tabell 2. Förbrukning av handelsgödsel uttryckt i kvantitet ren växtnäring, mkg

	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00
Enkla gödselmedel							
Kväve (N)	154,9	142,8	127,8	134,9	135,6	112,8	124,2
Fosfor (P)	1,1	1,4	0,8	0,8	0,8	0,6	0,5
Kalium (K)	1,8	2,9	2,6	2,7	3,2	2,7	3,1
Svavel (S)				9,6	9,2	7,5	9,4
Sammansatta gödselmedel							
NP-gödsel							
Kväve (N)	12,3	13,5	14,0	15,9	14,3	14,6	11,4
Fosfor (P)	3,2	3,5	3,3	3,3	3,3	2,9	2,5
Svavel (S)				1,8	1,7	1,8	1,5
PK-gödsel							
Fosfor (P)	5,9	6,9	6,3	6,1	6,2	3,9	4,1
Kalium (K)	11,6	13,0	12,6	12,0	11,4	7,6	7,6
Svavel (S)				1,7	1,4	1,0	1,1
NK-gödsel							
Kväve (N)	3,0	2,9	2,5	2,3	2,0	1,7	2,2
Kalium (K)	2,2	2,3	2,1	2,0	1,8	1,5	1,9
Svavel (S)				0,1	0,0	0,7	0,1
NPK-gödsel							
Kväve (N)	55,9	51,1	48,0	51,5	53,7	50,1	51,6
Fosfor (P)	13,1	12,2	10,9	11,2	11,4	10,4	10,6
Kalium (K)	28,8	26,9	25,1	27,5	28,1	25,4	26,3
Svavel (S)				10,0	10,4	9,7	10,3
S:a sammansatta gödselmedel							
Kväve (N)	71,2	67,4	64,5	69,7	70,0	66,4	65,2
Fosfor (P)	22,2	22,5	20,6	20,7	20,8	17,2	17,1
Kalium (K)	42,6	42,1	39,8	41,6	41,3	34,5	35,7
Svavel (S)				13,6	13,5	13,2	12,9
S:a gödselmedel							
Kväve (N)	226,1	210,2	192,3	204,6	205,6	179,2	189,4
Fosfor (P)	23,3	23,9	21,3	21,5	21,7	17,8	17,6
<i>kg kadmium</i>			506,0	333,0	334,0	216,0	174,0
Kalium (K)	44,4	45,0	42,4	44,2	44,5	37,3	38,9
Svavelinnehåll (S) ¹			18,6	23,3	22,7	20,7	22,4

¹ Avser både svavelinnehållet i mineralgödselmedlen och ren svavelgödselmedel.

Tabell 3. Jordbrukets och trädgårdsnäringens beräknade kostnader för handelsgödsel, mkr

	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00
Enkla gödselmedel							
Kvävegödselmedel (N)	813,8	944,3	1 089,1	1 060,8	1 029,3	824,7	862,8
Fosforgödselmedel (P)	11,3	15,4	10,1	8,7	9,0	6,8	5,8
Kaliumgödselmedel (K)	10,4	17,9	18,5	18,7	19,5	19,1	21,2
Svavelgödselmedel (S)				0,8	1,2	1,2	1,9
Sammanstatta gödselmedel							
NP-gödselmedel	94,2	123,4	141,8	151,0	135,3	135,9	95,0
PK-gödselmedel	106,9	131,7	139,7	117,2	117,3	78,0	77,9
NK-gödselmedel	30,2	31,0	32,1	28,8	24,7	21,3	32,2
NPK-gödselmedel	600,5	618,7	670,0	638,1	662,0	612,7	623,4
Totalt	1 667,3	1 882,4	2 101,3	2 024,1	1 998,3	1 699,7	1 720,1

Tabell 4. Kostnader och prisutvecklingen på handelsgödselmedel

År	Jordbrukets kostnader, mkr	Jordbrukets och trädgårdsnäringens kostnader, mkr	Prisförändring, % ¹	Därav handelsgödselavgifter, mkr	
				Prisregleringsavgift	Miljöavgift
1989/90	2 142	2 255	- 1	336	154
1990/91	2 008	2 114	+ 10	396	145
1991/92	1 708	1 798	+ 4	391	118
1992/93	1 593	1 677	- 21	² 125	141
1993/94	1 584	1 667	- 5	-	142
1994/95	1 788	1 882	+ 18	-	206
1995/96	-	2 101	+ 14	-	-
1996/97	-	2 024	- 5	-	-
1997/98	-	1 998	- 2	-	-
1998/99	-	1 699	- 3	-	-
1999/00	-	1 720	- 6	-	-

¹ Medelpris under gödselåret jämfört med föregående gödselår för handelsgödsel och kalk enligt delindex i PM-index. Fr. o. m. januari 1995 delindex för handelsgödsel och jordförbättringsmedel.

² Prisregleringsavgiften på handelsgödselmedel upphörde fr.o.m den 1 december 1992.